

Notatka z wykonanych prac w ramach realizacji projektu „Utworzenie sektorowej Rady ds. Kompetencji sektora handlu”, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (POWR.02.12.00-IP.09-00-006/18) o nr POWR.02.12.00-00-SR15/18.

Wykonawca	<u>Dr Marta Ziółkowska, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie</u>
Zadanie	<u>5.1. Opracowanie i aktualizacja rekomendacji dotyczących zapotrzebowania na kompetencje w sektorze</u>
Za okres	<u>wrzesień 2020</u>

Obszar tematyczny badania:
Opracowanie i aktualizacja rekomendacji dotyczących zapotrzebowania na kompetencje w sektorze handlu

Istotną kwestią w obliczu pandemii i zmian zachodzących na rynku pracy jest kształcenie zawodowe, które w Polsce ma długą tradycję. Jest ono nauczane w oparciu o elementy teoretyczne i praktyczne. Na początek można zaprezentować cechy różnicujące zajęcia praktyczne od praktyk zawodowych.

Główne różnice pomiędzy zajęciami praktycznymi a praktykami zawodowymi:

Zajęcia praktyczne charakteryzują się:

- kontynuacją i uzupełnieniem kształcenia teoretycznego w środowisku rzeczywistym (przedsiębiorstwo) lub w możliwie zbliżonym do rzeczywistego (warsztaty)
- zapoznaniem z praktycznymi aspektami wiedzy zawodowej przez uczniów i zdobywaniem odpowiednich umiejętności

Praktyki zawodowe charakteryzują się:

- miejscem odbywania - w "rzeczywistych warunkach pracy", zwykle u pracodawcy
- ćwiczeniem praktycznego wykorzystania wcześniej zdobytej wiedzy zawodowej

- przeprowadzaniem tylko w technikach i policealnych szkołach zawodowych¹.

Do głównych elementów niezbędnych do określania i uzgodnienia z interesariuszami kształcenia dualnego można zaliczyć:

- modelowe programy praktycznej nauki zawodu dla branży we współpracy z pracodawcami
- weryfikację modelu w praktyce poprzez pilotaż przeprowadzony w wybranym zawodzie
- zapewnienie jakości kształcenia praktycznego realizowanego u pracodawcy oraz proponowanego narzędzia ich weryfikacji i przeprowadzenie pilotażu tego narzędzia
- jakość staży i praktyk
- rekomendacje do zmian przepisów prawa oświatowego.

Do istotnych problemów polskiej edukacji zawodowej należą finanse. W Polsce wydatki na jednego ucznia szkoły zawodowej są tylko o 12% wyższe w stosunku do wydatków na jednego ucznia liceum ogólnokształcącego, co bezpośrednio wpływa na braki kadrowe w szkolnictwie zawodowym. Problem odpowiedniej kadry jest większy niż problem infrastrukturalny².

Rekomendacja dotycząca kształcenia dualnego głównie dotyczy określenia ram merytorycznych ram podstawy programowej poprzez ustalenie mniejszej liczby efektów kształcenia, które są obowiązkowe. Pozostałe efekty kształcenia należy pozostawić do wyboru nauczycielowi i pracodawcom, aby uzgodnili treści, będące podstawą dalszego kształcenia praktycznego. Ważne znaczenie w kształceniu zawodowym ma organizacja praktycznej edukacji realizowanej, już na wczesnym etapie szkolenia u pracodawcy.

¹ Budzewski M., Nowe trendy w nauczaniu zawodowym, Instytut Analiz Rynku Pracy, seminarium 16.06.2020r.

² Mackiewicz T., Współpraca między instytucją edukacyjną przedsiębiorstwem – perspektywa instytucji edukacyjnej, Centrum Badań i Rozwoju Nowoczesnych Technologii, 28.05.2020

Wyzwaniem jest tutaj organizacja warsztatów, nauki zawodu i szkoleń u pracodawcy poprzez odpowiednią organizację i logistykę tych działań edukacyjnych, a także zapewnienie dojazdu do pracodawcy.

Należy jednak zaznaczyć, iż zaangażowanie przedsiębiorstw w kształcenie zawodowe i techniczne wyraźnie wzrasta, na przykład poprzez zaangażowanie Akademii Umiejętności Eurocash w odbudowę kształcenia w branży handlu poprzez wsparcie szkół branżowych i objęcie patronatem klas w tych szkołach. Jedną z najpopularniejszych opcji zaangażowania firm w szkolenie uczniów to zapewnianie praktyk/staży lub w miarę możliwości, organizowanie klas patronackich. Firma, wpierająca klasę patronacką powinna efektywnie wpływać na program nauczania w takiej klasie, w części praktycznej efektów kształcenia.

Jednocześnie niestety poziom współpracy pomiędzy instytucjami edukacyjnymi, politycznymi i przedsiębiorstwami jest niewystarczająco zinstytucjonalizowany na poziomie zarówno regionalnym, jak i krajowym.

Na uwagę zasługuje fakt, iż Centra Kształcenia Zawodowego (CKZ) oferują dobrą możliwość przekazywania wiedzy i umiejętności potrzebnych w przedsiębiorstwach uczniom i pracownikom. Centrum kształcenia zawodowego stanowi dobrą sposobność, aby zapewnić uczniom i pracownikom kwalifikacje i umiejętności, które są potrzebne firmom, a nie są nauczane w szkołach. Grupy kształcenia zawodowego powinny być niewielkie, aby zapewniły optymalne warunki dla zapewnienia dobrego szkolenia w firmie. Istotne jest to, aby znaleźć uczniów, którzy są zainteresowani na poważnie danym zawodem. Natomiast w szkołach branżowych i technikach brakuje odpowiedniej liczby godzin szkolenia praktycznego, a także odpowiedniego wymiaru czasu na pracę z uczniami dotyczącego takich zagadnień jak: motywacja i zainteresowanie uczniów kształceniem zawodowym. Program mentoringu lub tutoringów byłby idealnym rozwiązaniem dla wspierania i rozwijania zainteresowań zawodem przez uczniów i zapoznanie ich z życiem firmy. Instruktorzy w firmach powinni współpracować bezpośrednio z nauczycielami zawodu.

Niestety zapewnienie wysokiej jakości kształcenia zawodowego i technicznego szkoły zależne jest głównie od finansowego wsparcia firm. Z założenia do rozwoju kształcenia dualnego przyczynią się projekty pilotażowe (projekty, programy, staże, szkolenia, zajęcia patronackie), które łączą oczekiwania firm partnerskich z możliwościami szkoły. Ważna jest także kwestia podniesienia postrzegania pozycji zawodowej nauczycieli szkół branżowych i techników (wynagrodzenia i wizerunek), a także samego kształcenia zawodowego, postrzeganego jako mniej atrakcyjna edukacja.

Ważną kwestią jest fakt, iż system kształcenia zawodowego i technicznego nie jest obecnie wystarczająco atrakcyjny dla firm, aby przyjmować uczniów i włączać ich w proces tworzenia wartości dodanej. Choć instruktorzy w zakładach pracy są dobrze wykwalifikowani i dobrze nadają się na wychowawców zawodu. Uczniowie natomiast potrzebują więcej zajęć praktycznych w zakładach pracy. Jeżeli już uczniowie wykonują zadania i pracę w zakładach pracy nie otrzymują odpowiedniego wynagrodzenia do powierzonych obowiązków.

Kolną ważną kwestią jest wzbudzenie zainteresowania zawodami technicznymi wśród kobiet, które są mniej zdecydowane na podejmowanie edukacji w tym obszarze. Należy promować kształcenie dualne i podnosić prestiż rodzaju edukacji w społeczeństwie na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

Ważną rolę powinna odegrać instytucjonalizacja dialogu na temat projektowania kształcenia zawodowego pomiędzy państwem, partnerami społecznymi i firmami (lub ich grupami interesów), aby móc systematycznie i celowo reagować na zmieniające się wymagania związane z kształceniem zawodowym³.

³ *Wstępne badanie edukacji zawodowej i technicznej w Polsce (SBBP) „Analiza wyzwań oraz potrzeb w edukacji zawodowej i technicznej z perspektywy przedsiębiorstw w Polsce”, Konferencja końcowa (online) – prezentacja rezultatów i dyskusja (28.05.2020) – Sesja I (System edukacji), Dr Sven Schulte / Dr Joanna Dolinska / Thilo Ketschau / Mareike Menzel*

Bibliografia:

- Budzewski M., *Nowe trendy w nauczaniu zawodowym*, Instytut Analiz Rynku Pracy, seminarium 16.06.2020r.
- Mackiewicz T., *Współpraca między instytucją edukacyjną przedsiębiorstwem – perspektywa instytucji edukacyjnej*, Centrum Badań i Rozwoju Nowoczesnych Technologii, 28.05.2020
- Schulte S., Dolinska J., Ketschau T., Menzel M., *Analiza wyzwań oraz potrzeb w edukacji zawodowej i technicznej z perspektywy przedsiębiorstw w Polsce*, Konferencja końcowa (online) – prezentacja rezultatów i dyskusja (28.05.2020) – Sesja I (System edukacji)

Zleceniobiorca

Marta Ziółkowska